

Załącznik do uchwały Nr 203, Nr 204 i Nr 205 Komitetu Monitorującego Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 z dnia 16 lutego 2021 r.

W celu zwiększenia przejrzystości proponowanych zmian w już istniejących zapisach PROW 2014-2020 zostały one napisane pogrubioną czcionką.

Działanie	Działanie rolno-środowiskowo-klimatyczne (art. 28)
Poddziałanie	10.1. Płatności w ramach zobowiązań rolno-środowiskowo-klimatycznych 10.2. Wsparcie ochrony i zrównoważonego użytkowania oraz rozwoju zasobów genetycznych w rolnictwie
Typ operacji	Pakiet 1. Rolnictwo zrównoważone Pakiet 2. Ochrona gleb i wód Pakiet 3. Zachowanie sadów tradycyjnych odmian drzew owocowych Pakiet 4. Cenne siedliska i zagrożone gatunki ptaków na obszarach Natura 2000 Pakiet 5. Cenne siedliska poza obszarami Natura 2000 Pakiet 6. Zachowanie zagrożonych zasobów genetycznych roślin w rolnictwie Pakiet 7. Zachowanie zagrożonych zasobów genetycznych zwierząt w rolnictwie Pakiet 8. Ekstensywne użytkowanie łąk i pastwisk Pakiet 9. Retencjonowanie wody
Strona	332-618

Rodzaj zmian:

- 1) Aktualizacja stawek płatności dla poszczególnych pakietów/wariantów Działania rolno-środowiskowo-klimatycznego,
- 2) Zniesienie degresywności w Pakiecie 4. Cenne siedliska i zagrożone gatunki ptaków na obszarach Natura 2000,
- 3) Umożliwienie podejmowania zobowiązań w ramach wariantów 4.8., 4.9., 4.10. i 4.11., tj. dot. ochrony siedlisk lęgowych ptaków, na całym obszarze Natura 2000 (obecnie warianty te mogą być wdrażane jedynie na obszarach specjalnej ochrony ptaków),
- 4) Umożliwienie objęcia wsparciem w ramach Pakietu 7. Zachowanie zasobów genetycznych zwierząt w rolnictwie dodatkowych dwóch ras owiec: polskiej owcy górskiej i białogłowej owcy mięsnej oraz dwóch ras kóz: koza kazimierzowska i koza sandomierska,
- 5) Dopuszczenie mulczowania międzyplonów w Pakiecie 1. Rolnictwo zrównoważone i Pakiecie 2. Ochrona gleb i wód,
- 6) Wprowadzenie w ramach Działania rolno-środowiskowo-klimatycznego nowego Pakietu 8. Ekstensywne użytkowanie łąk i pastwisk,

- 7) Wprowadzenie w ramach Działania rolno-środowiskowo-klimatycznego nowego Pakietu 9. Retencjonowanie wody.

1) Zmiana w części 8.2.10.2. *Ogólny opis działania łącznie z jego logiką interwencji i wkładem w cele szczegółowe oraz cele przekrojowe*

Tekst obowiązujący PROW 2014-2020:

Uwzględnienie zróżnicowania polskiego rolnictwa

Rozwój polskiego rolnictwa charakteryzuje dwutorowość. Tradycyjnej, ekstensywnej gospodarce rolnej szczególnie ważnej dla zachowania obszarów cennych przyrodniczo towarzyszy tendencja do intensyfikacji produkcji, szczególnie na obszarach o korzystnej strukturze rolnictwa. Zostało to uwzględnione poprzez wyodrębnienie pakietów przyrodniczych ukierunkowanych na obszary Natura 2000 i poza nimi (Pakiety 4 i 5) oraz pakietów skierowanych głównie do gospodarstw o intensywnej produkcji (Pakiety 1 i 2). Zachowaniu tradycyjnych sadów odmian drzew owocowych oraz zasobów genetycznych roślin i zwierząt służą trzy odrębne Pakiety (odpowiednio 3, 6 i 7).

Wkład w cele klimatyczne Programu

W trakcie projektowania działania zidentyfikowano i uwzględniono w poszczególnych pakietach wymogi (praktyki) przeciwdziałające zmianom klimatu, jak i przyczyniające się do adaptacji sektora do tych zmian. Kluczowe, promowane w ramach działania praktyki mitygacyjne, to: zachowanie trwałych użytków zielonych (wszystkie pakiety), poprawa bilansu materii organicznej, w tym poprzez płodozmian (Pakiet 1), międzyplony jako okrywa glebowa na obszarach OSN, obszarach zagrożonych erozją oraz o niskiej zawartości próchnicy (Pakiet 2), optymalizacja nawożenia m.in. poprzez plan nawozowy (Pakiet 1), ekstensyfikacja produkcji, na obszarach Natura 2000 i poza nimi (Pakiet 4 i 5), zachowanie starych sadów tradycyjnych (Pakiet 3). Do poprawy odporności sektora na zmiany klimatyczne przyczyniać się będą wszystkie spośród ww. praktyk przeciwdziałających utracie (lub prowadzące do zwiększenia) zawartości substancji organicznej i przeciwdziałające procesom erozyjnym gleb, a także zachowanie zasobów genetycznych roślin i zwierząt (Pakiet 6 i 7). Ograniczeniu ulegnie również zanieczyszczenie powietrza poprzez zmniejszenie uwalniania do atmosfery tlenków azotu związanych z nadmiernym i nieracjonalnym stosowaniem nawozów zawierających azot.

(...)

Wkład w realizację Dyrektywy azotanowej i Ramowej dyrektywy wodnej

Realizacja działania, w szczególności Pakietu 1. Rolnictwo zrównoważone, jak i Pakietu 2. Ochrona gleb i wód (którego obszar wdrażania zostanie rozszerzony po wejściu w życie zaktualizowanych Planów zarządzania wodami w dorzeczach), wniesie wkład w realizację celów Dyrektywy azotanowej i Ramowej dyrektywy wodnej z uwagi na pozytywny wpływ na jakość wód. Realizacja wymogów w ramach tych pakietów, a także wymóg ekstensyfikacji w Pakietach 4 i 5, umożliwi racjonalne i efektywne gospodarowanie składnikami mineralnymi oraz ograniczenie ich strat, co w efekcie wpłynie

na zmniejszenie presji zanieczyszczenia azotem i fosforem wód powierzchniowych (spływ) i podziemnych (wymywanie), co przyczyni się do realizacji celów określonych w Ramowej dyrektywie wodnej
(...)

W ramach poddziałania (10.1) Płatności w ramach zobowiązań rolnośrodowiskowo-klimatycznych pomoc będzie udzielana na następujące typy operacji (pakiety):

1. Rolnictwo zrównoważone.
  2. Ochrona gleb i wód.
  3. Zachowanie sadów tradycyjnych odmian drzew owocowych.
  4. Cenne siedliska i zagrożone gatunki ptaków na obszarach Natura 2000.
  5. Cenne siedliska poza obszarami Natura 2000.
- (...)

Zobowiązanie w ramach działania podejmowane jest na okres 5 lat.

Zobowiązanie podejmowane w okresie przejściowym, tj. od roku 2021, w zakresie Pakietu 2., Pakietu 3., Pakietu 6. lub Pakietu 7. podejmowane jest na okres 2 lat.*

(...)

Tekst po zmianach:

Uwzględnienie zróżnicowania polskiego rolnictwa

Rozwój polskiego rolnictwa charakteryzuje dwutorowość. Tradycyjnej, ekstensywnej gospodarce rolnej szczególnie ważnej dla zachowania obszarów cennych przyrodniczo towarzyszy tendencja do intensyfikacji produkcji, szczególnie na obszarach o korzystnej strukturze rolnictwa. Zostało to uwzględnione poprzez wyodrębnienie pakietów przyrodniczych ukierunkowanych na obszary Natura 2000 i poza nimi (Pakiety 4 i 5), **pakiету ukierunkowanego na ekstensywne użytkowanie łąk i pastwisk (Pakiet 8.)** oraz pakietów skierowanych głównie do gospodarstw o intensywnej produkcji (Pakiety 1 i 2). Zachowaniu tradycyjnych sadów odmian drzew owocowych oraz zasobów genetycznych roślin i zwierząt służą trzy odrębne Pakiety (odpowiednio 3, 6 i 7).

Wkład w cele klimatyczne Programu

W trakcie projektowania działania zidentyfikowano i uwzględniono w poszczególnych pakietach wymogi (praktyki) przeciwdziałające zmianom klimatu, jak i przyczyniające się do adaptacji sektora do tych zmian. Kluczowe, promowane w ramach działania praktyki mitygacyjne, to: zachowanie trwałych użytków zielonych (wszystkie pakiety), poprawa bilansu materii organicznej, w tym poprzez

---

* Zmiana PROW 2014-2020 procedowana obecnie w KE

plodozmian (Pakiet 1), międzyplony jako okrywa glebowa na obszarach OSN, obszarach zagrożonych erozją oraz o niskiej zawartości próchnicy (Pakiet 2), optymalizacja nawożenia m.in. poprzez plan nawozowy (Pakiet 1), ekstensyfikacja produkcji na obszarach Natura 2000 i poza nimi (Pakiet 4, 5 i 8), zachowanie starych sadów tradycyjnych (Pakiet 3), **retencjonowanie wody (Pakiet 9)**. Do poprawy odporności sektora na zmiany klimatyczne przyczyniać się będą wszystkie spośród ww. praktyk przeciwdziałających utracie (lub prowadzące do zwiększenia) zawartości substancji organicznej i przeciwdziałające procesom erozyjnym gleb, a także zachowanie zasobów genetycznych roślin i zwierząt (Pakiet 6 i 7). Ograniczeniu ulegnie również zanieczyszczenie powietrza poprzez zmniejszenie uwalniania do atmosfery tlenków azotu związanych z nadmiernym i nieracjonalnym stosowaniem nawozów zawierających azot.

(...)

Wkład w realizację Dyrektywy azotanowej i Ramowej dyrektywy wodnej

Realizacja działania, w szczególności Pakietu 1. Rolnictwo zrównoważone, jak i Pakietu 2. Ochrona gleb i wód (którego obszar wdrażania zostanie rozszerzony po wejściu w życie zaktualizowanych Planów zarządzania wodami w dorzeczach) jak również **Pakietu 9. Retencjonowanie wody** wniesie wkład w realizację celów Dyrektywy azotanowej i Ramowej dyrektywy wodnej z uwagi na pozytywny wpływ na jakość wód i **gospodarkę wodną**. Realizacja wymogów w ramach tych pakietów, a także wymóg ekstensyfikacji w Pakietach 4, 5 i 8, umożliwi racjonalne i efektywne gospodarowanie składnikami mineralnymi oraz ograniczenie ich strat, co w efekcie wpłynie na zmniejszenie presji zanieczyszczenia azotem i fosforem wód powierzchniowych (spływ) i podziemnych (wymywanie), co przyczyni się do realizacji celów określonych w Ramowej dyrektywie wodnej

(...)

W ramach poddziałania (10.1) Płatności w ramach zobowiązań rolno-środowiskowo-klimatycznych pomoc będzie udzielana na następujące typy operacji (pakiety):

1. Rolnictwo zrównoważone.
2. Ochrona gleb i wód.
3. Zachowanie sadów tradycyjnych odmian drzew owocowych.
4. Cenne siedliska i zagrożone gatunki ptaków na obszarach Natura 2000.
5. Cenne siedliska poza obszarami Natura 2000.

8. Ekstensywne użytkowanie łąk i pastwisk

9. Retencjonowanie wody

(...)

Zobowiązanie w ramach działania podejmowane jest na okres 5 lat.

Zobowiązanie podejmowane w okresie przejściowym, tj. od roku 2021, w zakresie Pakietu 2., Pakietu 3., Pakietu 6. lub Pakietu 7. podejmowane jest na okres 2 lat.*

Zobowiązania w ramach Pakietu 8. i Pakietu 9. mogą być podejmowane od 2022 r. na okres 1 roku.

(...)

2) Zmiana w części 8.2.10.3.1.1. Opis rodzaju operacji

Tekst obowiązujący PROW 2014-2020:

(...)

Wymogi jakie muszą zostać spełnione w ramach Pakietu 1. Rolnictwo zrównoważone:

(...)

6. Zastosowanie m.in. w celu uzyskania dodatniego bilansu materii organicznej na działce rolnej:

- w zmianowaniu minimum 3 grup upraw w ciągu 5 lat zobowiązania;
  - najpóźniej w 4 roku okresu zobowiązania, w dwóch różnych latach:
    - o międzyplonu (wysiewanego w terminie do 1 października, przy jednoczesnym zakazie wznawiania zabiegów agrotechnicznych przed 15 lutego) oraz
    - o międzyplonu (j.w.) lub przyorania słomy lub przyorania obornika;
- (...)

Tekst po zmianach:

(...)

6. Zastosowanie m.in. w celu uzyskania dodatniego bilansu materii organicznej na działce rolnej:

- w zmianowaniu minimum 3 grup upraw w ciągu 5 lat zobowiązania;
- najpóźniej w 4 roku okresu zobowiązania, w dwóch różnych latach:
  - o międzyplonu (wysiewanego w terminie do 1 października, przy jednoczesnym zakazie wznawiania zabiegów agrotechnicznych, z **wyjątkiem mulczowania**, przed 15 lutego oraz
  - o międzyplonu (j.w.) lub przyorania słomy lub przyorania obornika;

3) Zmiana w części 8.2.10.3.1.8. „Kwoty i stawki wsparcia (mające zastosowanie)”

Tekst obowiązujący PROW 2014-2020:

Stawka płatności: 486 zł/ha

(...)

Tekst po zmianach:

Stawka płatności: **552** zł/ha

(...)

---

* Zmiana PROW 2014-2020 procedowana obecnie w KE

4) Zmiana w części 8.2.10.3.2.1. Opis rodzaju operacji,

Tekst obowiązujący PROW 2014-2020:

(...)

4. Zakaz wznawiania zabiegów agrotechnicznych przed 1 marca;

Tekst po zmianach:

(...)

4. Zakaz wznawiania zabiegów agrotechnicznych, **z wyjątkiem mulczowania**, przed 1 marca;

5) Zmiana w części 8.2.10.3.2.8. Kwoty i stawki wsparcia (mające zastosowanie), strona 343

Tekst obowiązujący PROW 2014-2020:

Stawka płatności: 650 zł/ha (dotyczy międzyplonów)

Stawka płatności: 450 zł/ha (dotyczy pasów ochronnych na stokach o nachyleniu powyżej 20%).

(...)

Tekst po zmianach:

Stawka płatności: **883** zł/ha (dotyczy międzyplonów)

Stawka płatności: **644** zł/ha (dotyczy pasów ochronnych na stokach o nachyleniu powyżej 20%).

(...)

6) Zmiana w części 8.2.10.3.3.8. Kwoty i stawki wsparcia (mające zastosowanie)

Tekst obowiązujący PROW 2014-2020:

Stawka płatności: 1964 zł/ha

(...)

Tekst po zmianach:

Stawka płatności: **2031** zł/ha.

(...)

7) Zmiana w części 8.2.10.3.4.1. Opis rodzaju operacji,

Tekst obowiązujący PROW 2014-2020:

Cel:

i. poprawa warunków bytowania zagrożonych gatunków ptaków, których siedliska lęgowe są związane z trwałymi użytkami zielonymi występującymi na obszarach specjalnej ochrony ptaków (OSO), poprzez dostosowanie użytkowania do wymogów gatunków ptaków gniazdujących na łąkach i pastwiskach oraz ekstensyfikację gospodarowania na obszarach OSO,

(...)

Tekst po zmianach:

Cel:

i. poprawa warunków bytowania zagrożonych gatunków ptaków, których siedliska lęgowe są związane z trwałymi użytkami zielonymi występującymi na obszarach specjalnej ochrony ptaków (OSO), poprzez dostosowanie użytkowania do wymogów gatunków ptaków gniazdujących na łąkach i pastwiskach oraz ekstensyfikację gospodarowania na obszarach OSO, **a od 2022 r. na całym obszarze Natura 2000,**
(...)

8) Zmiana w części 8.2.10.3.4.8 Kwoty i stawki wsparcia (mające zastosowanie),

Tekst obowiązujący PROW 2014-2020:

Stawka płatności uzależniona jest od:

- (i) ekstensywnego użytkowania na OSO: 600 zł/ha,
- (ii) występowania gatunków ptaków tj.: rycyka (a także kszczyka, krwawodzioba, czajki): 890 zł/ha, wodniczki: 1199 zł/ha, dubelta (a także kulika wielkiego): 1070 zł/ha, derkacza: 642 zł/ha oraz
- (iii) typu siedliska: zmiennowilgotne łąki trzęślicowe: 1276 zł/ha, zalewowe łąki selernicowe i słonorośla: 1043 zł/ha, murawy: 1300 zł/ha, półnaturalne łąki wilgotne: 911 zł/ha, półnaturalne łąki świeże: 1083 zł/ha, torfowiska: 600 zł/ha (wymogi obowiązkowe) lub 1206 zł/ha (wymogi obowiązkowe i uzupełniające).

Płatność rolnośrodowiskowo-klimatyczna jest przyznawana w wysokości:

- 100% stawki podstawowej – za powierzchnię od 0,10 ha do 50 ha;
- 75% stawki podstawowej – za powierzchnię powyżej 50 ha do 100 ha;
- 60% stawki podstawowej – za powierzchnię powyżej 100 ha.

Dla obszarów Natura 2000 położonych w granicach Parków Narodowych nie stosuje się progów degresywności.

(...)

Tekst po zmianach:

Stawka płatności uzależniona jest od:

- (i) ekstensywnego użytkowania na OSO: **881 zł/ha,**
- (ii) występowania gatunków ptaków tj.: rycyka (a także kszczyka, krwawodzioba, czajki): **1027 zł/ha,** wodniczki: **1389 zł/ha,** dubelta (a także kulika wielkiego): **1279 zł/ha,** derkacza: **739 zł/ha** oraz
- (iii) typu siedliska: zmiennowilgotne łąki trzęślicowe: **1514 zł/ha,** zalewowe łąki selernicowe i słonorośla: **1382 zł/ha,** murawy: **1503 zł/ha,** półnaturalne łąki wilgotne: **982 zł/ha,** półnaturalne łąki świeże: **1114 zł/ha,** torfowiska: **775 zł/ha** (wymogi obowiązkowe) lub **1304 zł/ha** (wymogi obowiązkowe i uzupełniające).

Płatność rolno-środowiskowo-klimatyczna jest przyznawana w pełnej wysokości, niezależnie od powierzchni objętej wsparciem.

(...)

9) Zmiana w części 8.2.10.3.5.8. Kwoty i stawki wsparcia (mające zastosowanie),

Tekst obowiązujący PROW 2014-2020:

Stawka płatności uzależniona jest od typu siedliska: zmiennowilgotne łąki trzęślicowe: 1276 zł/ha, zalewowe łąki selernicowe i słonorośla: 1043 zł/ha, murawy: 1300 zł/ha, półnaturalne łąki wilgotne: 911 zł/ha, półnaturalne łąki świeże: 1083 zł/ha, torfowiska: 600 zł/ha (wymogi obowiązkowe) lub 1206 zł/ha (wymogi obowiązkowe i uzupełniające).

(...)

Tekst po zmianach PROW:

Stawka płatności uzależniona jest od typu siedliska: zmiennowilgotne łąki trzęślicowe: **1514** zł/ha, zalewowe łąki selernicowe i słonorośla: **1382** zł/ha, murawy: **1503** zł/ha, półnaturalne łąki wilgotne: **982** zł/ha, półnaturalne łąki świeże: **1114** zł/ha, torfowiska: **775** zł/ha (wymogi obowiązkowe) lub **1304** zł/ha (wymogi obowiązkowe i uzupełniające).

(...)

10) Zmiana w części 8.2.10.3.6.8. Kwoty i stawki wsparcia (mające zastosowanie),

Tekst obowiązujący PROW 2014-2020:

Stawka płatności: 750 zł/ha (w przypadku uprawy), 1000 zł/ha (w przypadku wytwarzania nasion/materiału siewnego).

(...)

Tekst po zmianach:

Stawka płatności: **901** zł/ha (w przypadku uprawy), **1232** zł/ha (w przypadku wytwarzania nasion/materiału siewnego).

(...)

11) Zmiana w części 8.2.10.3.7.2. Rodzaj wsparcia: Dotacje,

Tekst obowiązujący PROW 2014-2020:

(...)

Płatność przyznawana jest do samic następujących ras:

- i. bydło - polskie czerwone, biało-żółte, polskie czerwono-białe, polskie czarno-białe;
- ii. konie - koniki polskie, huculskie, małopolskie, śląskie, wielkopolskie, sokólskie, sztumskie;

- iii. iii. owce – wrzosówka, świniarka, olkuska, polska owca górska odmiany barwnej, merynos odmiany barwnej, uhruska, wielkopolska, żelaźnieńska, korideil, kamieniecka, pomorska, cakiel podhalański, merynos polski w starym typie, czarnogłówka, owca pogórza;
- iv. iv. świny – puławska, złotnicka biała, złotnicka pstra;
- v. v. kozy - koza karpacka.

Tekst po zmianach:

(...)

Płatność przyznawana jest do samic następujących ras:

- i. bydło - polskie czerwone, białogrzbiète, polskie czerwono-białe, polskie czarno-białe;
- ii. konie - koniki polskie, huculskie, małopolskie, śląskie, wielkopolskie, sokólskie, sztumskie;
- iii. owce – wrzosówka, świniarka, olkuska, polska owca górska odmiany barwnej, merynos odmiany barwnej, uhruska, wielkopolska, żelaźnieńska, korideil, kamieniecka, pomorska, cakiel podhalański, merynos polski w starym typie, czarnogłówka, owca pogórza, **a od roku 2022 r. również ras: polska owca górska i białogłowa owca mięsna;**
- iv. świny – puławska, złotnicka biała, złotnicka pstra;
- v. kozy - koza karpacka, **a od roku 2022 r. koza kazimierzowska i koza sandomierska.**

12) Zmiana w części 8.2.10.3.7.8. Kwoty i stawki wsparcia (mające zastosowanie),

Tekst obowiązujący PROW 2014-2020:

Wysokość wsparcia w ramach pakietu, jest uzależniona od posiadanych przez beneficjenta cennych ras wybranych gatunków zwierząt gospodarskich uczestniczących w programach ochrony, wynosi dla: bydła - 1600 zł/szt., koni małopolskich i wielkopolskich - 1900 zł/szt., koni pozostałych ras objętych wsparciem – 1700 zł/szt., owiec - 360 zł/szt., świń - 1140 zł/szt., kóz - 580 zł/szt.

(...)

Tekst po zmianach PROW:

Wysokość wsparcia w ramach pakietu, jest uzależniona od posiadanych przez beneficjenta cennych ras wybranych gatunków zwierząt gospodarskich uczestniczących w programach ochrony, wynosi dla: bydła - **2516 zł/szt.**, koni małopolskich, wielkopolskich i śląskich - **2284 zł/szt.**, konika polskiego i koni rasy huculskiej **1825 zł/szt.**, koni zimnokrwistych w typie sztumskim i sokólskim – **2038 zł/szt.**, owiec – **412 zł/szt.**, świń - **1234 zł/szt.**, kóz - **811 zł/szt.**

(...)

13) Zmiana w części 8.2.10.3. Zakres, poziom wsparcia, kwalifikujący się beneficjenci oraz, w stosownym przypadku, metoda obliczania kwoty lub stawki wsparcia w podziale na poddziałania lub rodzaje operacji w razie potrzeby. Dla każdego rodzaju operacji specyfikacja kosztów kwalifikowanych, warunki kwalifikowalności, kwoty mające

**zastosowanie oraz stawki wsparcia i zasady w odniesieniu do ustalania kryteriów wyboru, -
dodanie części 8.2.10.3.8. oraz dodanie części 8.2.10.3.9.**

Tekst obowiązujący PROW 2014-2020:

Brak

Tekst po zmianach:

8.2.10.3.8. Pakiet 8. Ekstensywne użytkowanie łąk i pastwisk

Poddziałanie:

10.1 - Płatności w ramach zobowiązań rolno-środowiskowo-klimatycznych

8.2.10.3.8.1. Opis rodzaju operacji

Cel: promowanie ekstensywnego użytkowania łąk i pastwisk – trwałych użytków zielonych (TUZ), z uwzględnieniem: ograniczenia nawożenia, zmniejszenia ilości pokosów i opóźnienia ich terminów oraz ograniczenia intensywności wypasu, co sprzyja przede wszystkim zachowaniu bioróżnorodności i ochronie wód.

Zobowiązania w ramach pakietu mogą być realizowane na trwałych użytkach zielonych położonych poza obszarami Natura 2000.

Wymogi, jakie muszą zostać spełnione w ramach Pakietu 8. Ekstensywne użytkowanie łąk i pastwisk:

- 1. Obowiązek posiadania planu działalności rolnośrodowiskowej;**
- 2. Obowiązek zachowania wszystkich trwałych użytków zielonych i elementów krajobrazu nieużytkowanych rolniczo stanowiących ostoje przyrody;**
- 3. Na obszarze objętym Pakietem 8. zakazuje się:**
  - a) stosowania komunalnych osadów ściekowych,**
  - b) przeorywania**
  - c) włókowania i bronowania w okresie od dnia:**
    - 1 kwietnia do dnia 1 września na obszarach nizinnych (poniżej 300 m n.p.m.),**
    - 15 kwietnia do dnia 1 września na obszarach wyżynnych i górskich (powyżej 300 m n.p.m.),**
  - d) stosowania środków ochrony roślin, z wyjątkiem selektywnego i miejscowego niszczenia uciążliwych gatunków inwazyjnych z zastosowaniem odpowiedniego sprzętu (np. mazaczy herbicydowych),**
  - e) tworzenia nowych, rozbudowy i odtwarzania istniejących urządzeń melioracji wodnych, z wyjątkiem przypadków dotyczących dostosowania tych urządzeń do potrzeb związanych z utrzymaniem lub poprawą wartości przyrodniczej trwałego użytku zielonego, jeżeli takie działania zostaną dopuszczone przez doradcę rolnośrodowiskowego,**
  - f) składowania biomasy wśród kęp drzew i zarośli, w rowach, jarach i innych obniżeniach**

terenu (położonych na działkach zadeklarowanych we wniosku o przyznanie płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej),

4. Dopuszczalne jest ograniczone nawożenie do 60 kg N/ha, rok, z wyłączeniem obszarów nawożonych przez namuły rzeczne;
5. Wymogi obowiązkowe przy użytkowaniu kośnym:
  - a) częstotliwość koszenia: dwa pokosy w roku,
  - b) koszenie w terminie określonym przez doradcę rolnośrodowiskowego, przy czym termin ten rozpoczyna się nie wcześniej niż w dniu 1 czerwca i kończy się nie później niż w dniu 30 września,
  - c) zebranie i usunięcie skoszonej biomasy (w tym zakaz pozostawiania rozdrobnionej biomasy); w terminie do 2 tygodni po pokosie biomasa powinna zostać usunięta z działki rolnej lub ułożona w przyzmy, w tym przyzmy balotowe, stogi lub brogi; w przypadku ułożenia biomasy w przyzmy, w tym przyzmy balotowe, stogi lub brogi, powinna ona zostać usunięta z działki rolnej nie później niż do dnia 1 marca kolejnego roku,
  - d) pozostawienie nieskoszonego fragmentu działki rolnej o powierzchni wynoszącej 5–10% powierzchni tej działki; w obydwu stosowanych pokosach należy pozostawić te same fragmenty działki rolnej nieskoszone; dopuszcza się niepozostawianie fragmentów nieskoszonych w przypadku działek rolnych nieprzekraczających powierzchni 1 ha;
6. Wymogi obowiązkowe przy użytkowaniu kośno-pastwiskowym:
  - a) częstotliwość koszenia: jeden pokos w roku,
  - b) koszenie w terminie określonym przez doradcę rolnośrodowiskowego, przy czym termin ten rozpoczyna się nie wcześniej niż w dniu 1 czerwca i kończy się nie później niż w dniu 30 września,
  - c) zebranie i usunięcie skoszonej biomasy (w tym zakaz pozostawiania rozdrobnionej biomasy); w terminie do 2 tygodni po pokosie biomasa powinna zostać usunięta z działki rolnej lub ułożona w przyzmy, w tym przyzmy balotowe, stogi lub brogi; w przypadku ułożenia biomasy w przyzmy, w tym przyzmy balotowe, stogi lub brogi, powinna ona zostać usunięta z działki rolnej nie później niż do dnia 1 marca kolejnego roku,
  - d) pozostawienie nieskoszonego fragmentu działki rolnej o powierzchni wynoszącej 5–10% powierzchni tej działki; dopuszcza się niepozostawianie fragmentów nieskoszonych w przypadku działek rolnych nieprzekraczających powierzchni 1 ha,
  - e) wypas w terminie określonym przez doradcę rolnośrodowiskowego, przy czym termin ten rozpoczyna się nie wcześniej niż w dniu 1 maja i kończy się nie później niż w dniu 15 października na obszarach do 300 m n.p.m. lub rozpoczyna się nie wcześniej niż w dniu 20 maja i kończy się nie później niż w dniu 1 października na obszarach powyżej 300 m n.p.m., przy obsadzie zwierząt wynoszącej od 0,3 DJP/ha do 1,5 DJP/ha gruntów objętych wsparciem w ramach pakietu;;
7. Wymogi obowiązkowe przy użytkowaniu pastwiskowym:
  - a) wypas przy minimalnej obsadzie zwierząt wynoszącej od 0,5 DJP/ha do 2 DJP/ha gruntów

objętych wsparciem w ramach pakietu,

- b) wypas w terminie określonym przez doradcę rolnośrodowiskowego, przy czym termin ten rozpoczyna się nie wcześniej niż w dniu 1 maja i kończy się nie później niż w dniu 15 października na obszarach do 300 m n.p.m. lub rozpoczyna się nie wcześniej niż w dniu 20 maja i kończy się nie później niż w dniu 1 października na obszarach powyżej 300 m n.p.m.,
- c) w przypadku niedojadów: wykaszanie niedojadów raz w roku, w terminie określonym przez doradcę rolnośrodowiskowego, przy czym termin ten kończy się nie później niż w dniu 31 października, oraz zebranie i usunięcie skoszonej biomasy (w tym zakaz pozostawiania rozdrobnionej biomasy); w terminie do 2 tygodni po pokosie biomasa powinna zostać usunięta z działki rolnej lub ułożona w przyzmy, w tym przyzmy balotowe, stogi lub brogi; w przypadku ułożenia biomasy w przyzmy, w tym przyzmy balotowe, stogi lub brogi, powinna ona zostać usunięta z działki rolnej nie później niż do dnia 1 marca kolejnego roku.

8.2.10.3.8.2. Rodzaj wsparcia

Rodzaj wsparcia: Dotacje

Płatności w ramach pakietu są przyznawane beneficjentom, którzy dobrowolnie przyjmują na siebie 1-roczone zobowiązanie rolno-środowiskowo-klimatyczne w zakresie tego pakietu. Płatność w całości lub w części rekompensuje utracony dochód i dodatkowo poniesione koszty.

Płatność przyznawana jest do trwałych użytków zielonych.

8.2.10.3.8.3. Powiązania z innymi aktami prawnymi

Rozporządzenie horyzontalne dla WPR,

Rozporządzenie ws. płatności bezpośrednich,

Rozporządzenie przejściowe,

Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (t.j. Dz.U. z 2020 r., poz. 55, z późn. zm.),

Ustawa z dnia 10 lipca 2007 r. o nawozach i nawożeniu (t.j. Dz.U. z 2018 r., poz. 1259, z późn. zm.),

Ustawa z dnia 18 grudnia 2003 r. o ochronie roślin (t.j. Dz.U. z 2019 r., poz. 972, z późn. zm.),

Ustawa z dnia 8 marca 2013 r. o środkach ochrony roślin (t.j. Dz.U. z 2019 r., poz. 1900).

8.2.10.3.8.4. Beneficjenci

Rolnik, grupa rolników, grupa rolników i innych zarządców gruntów

8.2.10.3.8.5. Koszty kwalifikowane

Nie dotyczy.

8.2.10.3.8.6. Warunki kwalifikowalności

Płatność w ramach tego pakietu przyznawana jest beneficjentowi, jeżeli:

- posiada gospodarstwo rolne położone na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, o powierzchni użytków rolnych nie mniejszej niż 1 ha;
- w gospodarstwie są utrzymywane zwierzęta trawożerne.

8.2.10.3.8.7. Zasady dotyczące ustalania kryteriów wyboru

-

8.2.10.3.8.8. Kwoty i stawki wsparcia (mające zastosowanie)

Stawka płatności: 838 zł/ha.

Płatność rolno-środowiskowo-klimatyczna jest przyznawana w wysokości:

- 100% stawki podstawowej – za powierzchnię od 0,10 ha do 50 ha;
- 75% stawki podstawowej – za powierzchnię powyżej 50 ha do 100 ha;
- 60% stawki podstawowej – za powierzchnię powyżej 100 ha.

Stawka płatności jest ustalona na podstawie bilansu kosztów i korzyści gospodarstwa podejmującego działania w ramach Pakietu 8. W ramach poniesionych kosztów uwzględniono utraconą nadwyżkę bezpośrednią ustaloną dla ekstensywnej produkcji roślinno-zwierzęcej oraz koszty związane ze zbiorem skoszonej biomasy, natomiast po stronie korzyści uwzględniono wartość zebranego siana.

8.2.10.3.9. Pakiet 9. Retencjonowanie wody

Poddziałanie:

10.1 - Płatności w ramach zobowiązań rolno-środowiskowo-klimatycznych

8.2.10.3.9.1. Opis rodzaju operacji

Cel: promowanie retencjonowania wody (retencji glebowej/ krajobrazowej), a w efekcie poprawa gospodarki wodnej oraz zachowanie siedlisk hydrogenicznych.

Pomoc w ramach pakietu ma stanowić rekompensatę strat spowodowanych utrzymywaniem wody na trwałych użytkach zielonych. Zalewanie lub podtopienia użytków rolnych w okresie wegetacyjnym powodują straty i utrudnienia w produkcji rolnej. Z punktu widzenia środowiska, ochrony klimatu i gospodarki wodnej retencjonowanie wody na terenach rolniczych stanowi cenną i wymagającą wsparcia usługę ekosystemową.

Pakiet może być realizowany jedynie na powierzchni, na której jednocześnie jest realizowane zobowiązanie w ramach wybranych wariantów Pakietu 4. Cenne siedliska i zagrożone gatunki

ptaków na obszarach Natura 2000, wybranych wariantów Pakietu 5. Cenne siedliska poza obszarami Natura 2000 lub Pakietu 8. Ekstensywne użytkowanie łąk i pastwisk.

Pakiet jest wdrażany jako działanie ukierunkowane na rezultat - płatność w ramach tego pakietu przysługuje do działek rolnych, na których w danym roku, przez co najmniej 12 dni w okresie między 1 maja a 30 września dni była utrzymywana była woda powodująca zalanie lub podtopienie. Wdrożenie Pakietu opierać się będzie na monitoringu satelitarnym.

8.2.10.3.9.2. Rodzaj wsparcia

Rodzaj wsparcia: Dotacje

Płatności w ramach pakietu są przyznawane beneficjentom, którzy dobrowolnie przyjmują na siebie 1-letnie zobowiązanie rolno-środowiskowo-klimatyczne w zakresie tego pakietu. Płatność w całości lub w części rekompensuje utracony dochód i dodatkowo poniesione koszty.

Płatność przyznawana jest do trwałych użytków zielonych lub innych gruntów rolnych niebędących użytkami rolnymi.

8.2.10.3.9.3. Powiązania z innymi aktami prawnymi

Rozporządzenie horyzontalne dla WPR,

Rozporządzenie ws. płatności bezpośrednich,

Rozporządzenie przejściowe,

Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz.U. z 2015 r., poz. 1651, z późn. zm.),

Ustawa z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne (t.j. Dz.U. z 2020 r., poz. 310, z późn. zm.).

8.2.10.3.9.4. Beneficjenci

Rolnik, grupa rolników, grupa rolników i innych zarządców gruntów oraz inni zarządcy gruntów

8.2.10.3.9.5. Koszty kwalifikowane

Nie dotyczy.

8.2.10.3.9.6. Warunki kwalifikowalności

Płatność w ramach tego pakietu przyznawana jest beneficjentowi, jeżeli:

- posiada gospodarstwo rolne położone na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, o powierzchni użytków rolnych lub innych gruntów rolnych niebędących użytkami rolnymi nie mniejszej niż 1 ha.
- równocześnie realizuje zobowiązanie w ramach wybranych wariantów Pakietu 4. Cenne siedliska i zagrożone gatunki ptaków na obszarach Natura 2000 (poza wariantem 4.3.

Murawy), wybranych wariantów Pakietu 5. Cenne siedliska poza obszarami Natura 2000 (poza wariantem 5.3. Murawy) lub Pakietu 8. Ekstensywne użytkowanie łąk i pastwisk.

8.2.10.3.9.7. Zasady dotyczące ustalania kryteriów wyboru

-

8.2.10.3.9.8. Kwoty i stawki wsparcia (mające zastosowanie)

Stawka płatności: 260 zł/ha.

Płatność rolno-środowiskowo-klimatyczna jest przyznawana w wysokości:

- **100% stawki podstawowej – za powierzchnię od 0,10 ha do 50 ha;**
- **75% stawki podstawowej – za powierzchnię powyżej 50 ha do 100 ha;**
- **60% stawki podstawowej – za powierzchnię powyżej 100 ha.**

Stawka płatności jest ustalona na podstawie bilansu kosztów i korzyści gospodarstwa podejmującego zobowiązanie w ramach Pakietu 9. W ramach poniesionych kosztów uwzględniono utracony dochód związany ze zmniejszeniem wartości plonu. Po stronie korzyści uwzględniono ograniczenie kosztu zbioru.

14) Zmiana w części 8.2.10.5. „Informacje dotyczące konkretnego działania”,

Zidentyfikowanie i zdefiniowanie istotnych elementów bazowych, w tym istotne obowiązkowe normy ustanowione zgodnie z tytułem VI rozdział I rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1306/2013, odpowiednie kryteria i działania minimalne ustanowione zgodnie z art. 4 ust. 1 lit. c) ppkt (ii) i (iii) rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1307/2013, odpowiednie minimalne wymogi dotyczące stosowania nawozów i środków ochrony roślin oraz inne odpowiednie obowiązkowe wymogi ustanowione na mocy prawa krajowego – str. 432

Tekst obowiązujący PROW 2014-2020:

(...)

Ad b.

Beneficjent powinien utrzymać użytki rolne w stanie, dzięki któremu nadają się one do wypasu lub uprawy bez konieczności podejmowania działań przygotowawczych wykraczających poza zwykłe metody rolnicze i zwykły sprzęt rolniczy, w oparciu o kryteria określone w przepisach krajowych na podstawie ram ustanowionych przez Komisję Europejską, lub prowadzić działania minimalne, określane w przepisach krajowych, na użytkach rolnych utrzymujących się naturalnie w stanie nadającym się do wypasu lub uprawy. Powyższe zostało zdefiniowane w przepisach krajowych na podstawie art. 4 ust. 1 lit. c) ppkt iii rozp. nr 1307/2013 jako: Przeprowadzenie corocznie, w terminie do dnia 31 lipca, przynajmniej jednego zabiegu agrotechnicznego, zapobiegającego rozprzestrzenianiu się niepożądanego roślności. Jednocześnie, w odniesieniu do pakietów 4. i 5. obowiązuje termin oraz zakres wykonywania zabiegów agrotechnicznych (w tym koszenia) ustalony zgodnie z wymogami tych pakietów. Informacje, o których mowa powyżej, w odniesieniu do poszczególnych odpowiednich

wymogów Działania rolno-środowiskowo-klimatycznego, zapisano w części dotyczącej zobowiązań rolno-środowiskowo-klimatycznych.

(....)

Tekst po zmianach:

(...)

Ad b.

Beneficjent powinien utrzymać użytki rolne w stanie, dzięki któremu nadają się one do wypasu lub uprawy bez konieczności podejmowania działań przygotowawczych wykraczających poza zwykłe metody rolnicze i zwykły sprzęt rolniczy, w oparciu o kryteria określone w przepisach krajowych na podstawie ram ustanowionych przez Komisję Europejską, lub prowadzić działania minimalne, określone w przepisach krajowych, na użytkach rolnych utrzymujących się naturalnie w stanie nadającym się do wypasu lub uprawy. Powyższe zostało zdefiniowane w przepisach krajowych na podstawie art. 4 ust. 1 lit. c ppkt iii rozp. nr 1307/2013 jako: Przeprowadzenie corocznie, w terminie do dnia 31 lipca, przynajmniej jednego zabiegu agrotechnicznego, zapobiegającego rozprzestrzenianiu się niepożądanego rośliności. Jednocześnie, w odniesieniu do pakietów 4., 5. i 8. obowiązuje termin oraz zakres wykonywania zabiegów agrotechnicznych (w tym koszenia) ustalony zgodnie z wymogami tych pakietów. Informacje, o których mowa powyżej, w odniesieniu do poszczególnych odpowiednich wymogów Działania rolno-środowiskowo-klimatycznego, zapisano w części dotyczącej zobowiązań rolno-środowiskowo-klimatycznych.

(...)

Wykaz lokalnych ras zwierząt, których hodowla jest zagrożona, i roślinnych zasobów genetycznych zagrożonych erozją genetyczną – str. 434

Tekst obowiązujący PROW 2014-2020:

I. Według danych Instytutu Zootechniki PIB, liczba samic lokalnych ras zwierząt gospodarskich objętych w 2013 r. ochroną zasobów genetycznych (dane wyjściowe) kształtowała się następująco: Bydło (ogółem) - 7520, w tym: (i) polskie czerwone – 2332, (ii) białogrzbieta - 366, (iii) polskie czerwono-białe - 3020, (iv) polskie czarno-białe -1802. Konie (ogółem) – 5350, w tym: (i) koniki polskie – 971, (ii) huculskie -1161, (iii) małopolskie – 540, (iv) śląskie – 748, (v) wielkopolskie – 136, (vi) sokólskie – 960, (vii) sztumskie – 834. Owce (ogółem) – 46014, w tym: (i) wrzosówka – 7467, (ii) świniarka -1280, (iii) olkuska -952, (iv) polska owca górską odmiany barwnej -1282, (v) merynos odmiany barwnej - 344, (vi) uhruska – 5206, (vii) wielkopolska - 5871, (viii) żelaźnieńska -1103, (ix) korideil -1187, (x) kamieniecka - 3388, (xi) pomorska -6511, (xii) cakiel podhalański – 5837, (xiii) merynos polski w starym typie – 5586, (xiv) czarnogłówka -1400*, (xv) owca pogórza -750*. Kozy (ogółem) - koza karpacka – 50*. Świnie (ogółem) - 2072, w tym: (i) puławska – 677, (ii) złotnicka biała – 694, (iii) złotnicka pstra -701.

* w odniesieniu do ww. ras, które dotychczas nie były objęte ochroną zasobów genetycznych podano planowane liczebności na rok 2014.

(...)

Tekst po zmianach:

I. Według danych Instytutu Zootechniki PIB, liczba samic lokalnych ras zwierząt gospodarskich objętych w 2013 r. ochroną zasobów genetycznych (dane wyjściowe) kształtowała się następująco: Bydło (ogółem) - 7520, w tym: (i) polskie czerwone – 2332, (ii) białogrzbiecie - 366, (iii) polskie czerwono-białe - 3020, (iv) polskie czarno-białe -1802. Konie (ogółem) – 5350, w tym: (i) koniki polskie – 971, (ii) huculskie -1161, (iii) małopolskie – 540, (iv) śląskie – 748, (v) wielkopolskie – 136, (vi) sokólskie – 960, (vii) sztumskie – 834. Owce (ogółem) – **49423**, w tym: (i) wrzosówka – 7467, (ii) świniarka -1280, (iii) olkuska -952, (iv) polska owca górska odmiany barwnej -1282, (v) merynos odmiany barwnej - 344, (vi) uhruska – 5206, (vii) wielkopolska - 5871, (viii) żelaźnieńska -1103, (ix) korideil -1187, (x) kamieniecka - 3388, (xi) pomorska -6511, (xii) cakiel podhalański – 5837, (xiii) merynos polski w starym typie – 5586, (xiv) czarnogłówka -1400*, (xv) owca pogórza -750*, **poliska owca górska - 501**, białogłowa owca mięsna - 758****. Kozy (ogółem) – **173**, w tym: (i) koza karpacka – 50*, (ii) koza kazimierzowska - 33**, (iii) koza sandomierska - 90**. Świnie (ogółem) - 2072, w tym: (i) puławska – 677, (ii) złotnicka biała – 694, (iii) złotnicka pstra -701.

* w odniesieniu do ww. ras, które dotychczas nie były objęte ochroną zasobów genetycznych podano planowane liczebności na rok 2014.

** w odniesieniu do ww. ras, które dotychczas nie były objęte ochroną zasobów genetycznych podano planowane liczebności na rok 2020.

(...)

Opis metody oraz założeń i parametrów agronomicznych, w tym opis wymogów minimalnych określonych w art. 29 ust. 2 rozporządzenia (UE) nr 1305/2013, które są istotne dla każdego rodzaju zobowiązania wykorzystanego jako punkt odniesienia przy obliczeniach uzasadniających koszty dodatkowe, dochody utracone w wyniku podjętego zobowiązania, poziom kosztów transakcyjnych; w stosownych przypadkach metoda ta uwzględnia pomoc przydzieloną na podstawie rozporządzenia (UE) nr 1307/2013, w tym płatności z tytułu praktyk rolniczych korzystnych dla klimatu i środowiska, w celu uniknięcia podwójnego finansowania; w stosownych przypadkach metoda przeliczeniowa zastosowana przy innych jednostkach zgodnie z art. 9 niniejszego rozporządzenia – str. 435

Tekst obowiązujący PROW 2014-2020:

Opis metody oraz założeń i parametrów agronomicznych, w tym opis wymogów minimalnych określonych w art. 29 ust. 2 rozporządzenia (UE) nr 1305/2013, które są istotne dla każdego rodzaju zobowiązania wykorzystanego jako punkt odniesienia przy obliczeniach uzasadniających koszty dodatkowe, dochody utracone w wyniku podjętego zobowiązania, poziom kosztów transakcyjnych; w stosownych przypadkach metoda ta uwzględnia pomoc przydzieloną na podstawie rozporządzenia (UE)

nr 1307/2013, w tym płatności z tytułu praktyk rolniczych korzystnych dla klimatu i środowiska, w celu uniknięcia podwójnego finansowania; w stosownych przypadkach metoda przeliczeniowa zastosowana przy innych jednostkach zgodnie z art. 9 niniejszego rozporządzenia -str. 437

(...)

Zakłada się możliwość zmian wysokości stawek w stosunku do wartości wyliczonych w trakcie realizacji programu.

Pełne wyliczone stawki zastosowano w Pakiecie 1. Rolnictwo zrównoważone, Pakiecie 3. Zachowanie sadów tradycyjnych drzew owocowych, Pakiecie 4. Cenne siedliska i zagrożone gatunki ptaków na obszarach Natura 2000, Pakiecie 5. Cenne siedliska poza obszarami Natura 2000 oraz w Pakiecie 7. Zachowanie zagrożonych zasobów genetycznych zwierząt w rolnictwie w odniesieniu do ras bydła i świń.

Obniżone stawki w stosunku do poziomów wyliczonych zastosowano w Pakiecie 2. Ochrona gleb i wód (65% stawki wyliczonej), Pakiecie 6. Zachowanie zasobów genetycznych roślin w rolnictwie (65% i 74% stawek wyliczonych) oraz w Pakiecie 7. Zachowanie zagrożonych zasobów genetycznych zwierząt w rolnictwie w odniesieniu do wariantów dotyczących ras koni (ok. 68%, 76% i 83% stawek wyliczonych w zależności od typu użytkowego), ras owiec (ok. 74% stawki wyliczonej) i ras kóz (ok. 90% stawki wyliczonej).

(...)

Tekst po zmianach:

(...)

Zakłada się możliwość zmian wysokości stawek w stosunku do wartości wyliczonych w trakcie realizacji programu. **W 2020 r. Instytut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej w Warszawie (IERiGŻ-PIB) dokonał weryfikacji stawek płatności dla poszczególnych pakietów i wariantów Działania rolno-środowiskowo-klimatycznego. Wyliczenia te oparto na podstawach metodycznych i parametrach ekonomicznych i ekonomiczno-technicznych wykorzystanych na potrzeby wyliczeń w 2014 r. Wykonana rekalkulacja uwzględnia obecne uwarunkowania ekonomiczne i opiera się na charakterystyce gospodarki rolniczej, gospodarstw rolnych i parametrów ekonomicznych obejmujących lata 2013-2017.**

Ponadto IERiGŻ-PIB dokonał kalkulacji stawek płatności dla Pakietu 8. Ekstensywne użytkowanie łąk i pastwisk oraz Pakietu 9. Retencjonowanie wody (pakiety te będą wdrażane od roku 2022 r.).

Kalkulacja stawki dla Pakietu 8. została wykonana analogiczną metodą do opisanej powyżej metody wyliczeń stawek płatności dla pakietów ukierunkowanych na ochronę cennych siedlisk (Pakiet 4 i 5).

W przypadku Pakietu 9., który został zaprojektowany jako pakiet ukierunkowany na rezultat (result-based approach), wyliczenia stawki płatności oparto na utracie wartości plonu spowodowanej okresowym zalaniem lub podtopieniem.

Pełne wyliczone stawki zastosowano w Pakiecie 1. Rolnictwo zrównoważone, Pakiecie 2. Ochrona gleb i wód w Wariancie 2.2. Pasy ochronne na stokach o nachyleniu powyżej 20%, Pakiecie 3. Zachowanie sadów tradycyjnych drzew owocowych, Pakiecie 4. Cenne siedliska i zagrożone gatunki ptaków na obszarach Natura 2000, Pakiecie 5. Cenne siedliska poza obszarami Natura 2000, w Pakiecie 7. Zachowanie zagrożonych zasobów genetycznych zwierząt w rolnictwie w odniesieniu do ras bydła, świń i koni, **Pakiecie 8. Ekstensywne użytkowanie łąk i pastwisk oraz Pakiecie 9. Retencjonowanie wody.**

Obniżone stawki w stosunku do poziomów wyliczonych zastosowano w Pakiecie 2. Ochrona gleb i wód w Wariancie 2.1. Międzyplony (65% stawki wyliczonej), Pakiecie 6. Zachowanie zasobów genetycznych roślin w rolnictwie (65% i 74% stawek wyliczonych) oraz w Pakiecie 7. Zachowanie zagrożonych zasobów genetycznych zwierząt w rolnictwie w odniesieniu do wariantów dotyczących ras owiec (ok. **85%** stawki wyliczonej) i ras kóz (ok. 90% stawki wyliczonej).

(...)

15) Zmiana w części 8.2.10.6. *Inne uwagi istotne dla zrozumienia i realizacji działania*, str. 618

Tekst obowiązujący PROW 2014-2020:

W ramach działania, dla Pakietów 1, 2, 4 (z wyjątkiem obszarów Natura 2000 położonych w granicach Parków Narodowych – dla których nie stosuje się degresywności), 5, 6, płatności podlegają degresywności w zależności od powierzchni objętej wsparciem. Stosuje się następujące progi degresywności powierzchni, która może być wspierana w ramach gospodarstwa rolnego:

- 100% stawki podstawowej – za powierzchnię od 0,10 ha do 50 ha;
- 75% stawki podstawowej – za powierzchnię powyżej 50 ha do 100 ha;
- 60% stawki podstawowej – za powierzchnię powyżej 100 ha.

Degresywność nie ma zastosowania do Pakietu 3.

Zasady łączenia pakietów/działań

(1) Łączenie pakietów na poziomie działania

Dopuszcza się łączenie różnych pakietów działania w gospodarstwie, jednak, w przypadku łączenia Pakietu 1 z Pakietami 4 i 5 – na cennych siedliskach obowiązują wymogi tych pakietów.

Nie dopuszcza się realizowania różnych pakietów na tej samej powierzchni.

Nie dopuszcza się łączenia w gospodarstwie:

- Pakietu 1 z Pakietem 2;

- Pakietu 1 z Pakietem 6.

(...)

Tabela: Współczynniki przeliczania zwierząt na duże jednostki przeliczeniowe (DJP) stosowane w przypadku wymogów dotyczących użytkowania pastwiskowego lub kośno-pastwiskowego trwałych użytków zielonych lub obszarów przyrodniczych – dla Pakietów: 4. i 5.

Tekst po zmianach:

W ramach działania, dla Pakietów 1, 2, 5, 6, 8 i 9 płatności podlegają degresywności w zależności od powierzchni objętej wsparciem. Stosuje się następujące progi degresywności powierzchni, która może być wspierana w ramach gospodarstwa rolnego:

- 100% stawki podstawowej – za powierzchnię od 0,10 ha do 50 ha;
- 75% stawki podstawowej – za powierzchnię powyżej 50 ha do 100 ha;
- 60% stawki podstawowej – za powierzchnię powyżej 100 ha.

Degresywność nie ma zastosowania do Pakietów 3 i 4.

Zasady łączenia pakietów/działów

(1) Łączenie pakietów na poziomie działania

Dopuszcza się łączenie różnych pakietów działania w gospodarstwie, jednak, w przypadku łączenia Pakietu 1 z Pakietami 4, 5 i 8 – na cennych siedliskach **oraz trwałych użytkach zielonych objętych zobowiązaniem w ramach tych pakietów** obowiązują wymogi tych pakietów.

Nie dopuszcza się realizowania różnych pakietów na tej samej powierzchni, **z wyjątkiem łączenia na tej samej powierzchni Pakietu 9 z Pakietami 4, 5 (nie dotyczy wariantu 4.3 i 5.3.) i Pakietem 8.**

Nie dopuszcza się łączenia w gospodarstwie:

- Pakietu 1 z Pakietem 2;
- Pakietu 1 z Pakietem 6.

(...)

.....

Tabela: Współczynniki przeliczania zwierząt na duże jednostki przeliczeniowe (DJP) stosowane w przypadku wymogów dotyczących użytkowania pastwiskowego lub kośno-pastwiskowego trwałych użytków zielonych lub obszarów przyrodniczych – dla Pakietów: 4., 5. i 8.

2. Przepis, zgodnie z którym będzie dokonana zmiana:

3. Data konsultacji z Komitetem Monitorującym PROW 2014-2020:

16 lutego 2021 r.

4. Uzasadnienie proponowanych zmian:

Działanie rolno-środowiskowo-klimatyczne promujące ponadstandardowe praktyki produkcji rolnej stanowi bardzo istotny element realizacji celów WPR związanych z ochroną środowiska. W okresie przejściowym działanie to wymaga dostosowań i wzmocnienia, obejmujących zwiększenie łącznych środków na realizację tego instrumentu wsparcia oraz:

1. Aktualizację stawek płatności,
2. Zniesienie degressywności w Pakiecie 4. Cenne siedliska i zagrożone gatunki ptaków na obszarach Natura 2000,
3. Rozszerzenie ochrony ptaków na obszarach Natura 2000,
4. Uzupełnienie listy ras zachowawczych owiec i kóz,
5. Dopuszczenie mulczowania międzyplonów w Pakiecie 1. Rolnictwo zrównoważone i Pakiecie 2. Ochrona gleb i wód,
6. Wdrożenie nowego Pakietu 8. Ekstensywne użytkowanie łąk i pastwisk,
7. Wdrożenie nowego Pakietu 9. Retencjonowanie wody,

stanowiące przedmiot niniejszej Uchwały Komitetu Monitorującego.

Ad 1 Aktualizacja stawek płatności

Obecnie obowiązujące stawki płatności rolno-środowiskowo-klimatycznych zostały oszacowane w 2014 r. na podstawie danych z lat 2010 – 2012. Nie odzwierciedlają one zatem właściwie obecnych uwarunkowań ekonomicznych kształtujących wysokość poniesionych kosztów i utraconych dochodów związanych z podjętymi zobowiązaniami rolno-środowiskowo-klimatycznymi. Dlatego też proponuje się aktualizację stawek płatności w oparciu o kalkulacje przeprowadzone zgodnie z pierwotnie zastosowaną metodyką przez Instytut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej - PIB. Wyliczone obecnie stawki płatności są wyższe od dotychczas stosowanych średnio o ok. 21%. Zapewnienie poziomu płatności adekwatnego do ponoszonych kosztów/strat jest niezbędne, aby rolnicy mogli i chcieli podejmować się działań na rzecz środowiska.

Ad 2 Zniesienie degressywności w Pakiecie 4. Cenne siedliska i zagrożone gatunki ptaków na obszarach Natura 2000

Obecnie w ramach Działania rolno-środowiskowo-klimatycznego stosowana jest degressywność płatności tj. system obniżania stawki płatności po przekroczeniu odpowiednich progów powierzchni gospodarstwa objętej płatnością. Ze względu na szczególne znaczenie obszarów Natura 2000 dla zachowania bioróżnorodności proponuje się zniesienie stosowania mechanizmu degressywności

płatności w ramach Pakietu 4. Cenne siedliska i zagrożone gatunki ptaków na obszarach Natura 2000, co zachęci posiadaczy dużych obszarowo terenów cennych przyrodniczo do ich ochrony.

Ad 3 Rozszerzenie ochrony ptaków na obszarach Natura 2000

Dotychczas w ramach Działania rolno-środowiskowo-klimatycznego Pakietu 4. Cenne siedliska i zagrożone gatunki ptaków na obszarach Natura 2000 mógł być realizowany tylko na działkach rolnych położonych na wyznaczonych obszarach specjalnej ochrony ptaków (OSO). Gatunki ptaków objętych wsparciem mogą występować na obszarach Natura 2000 również poza obszarami OSO, proponuje się więc dopuszczenie realizacji wariantów ptasich na całym obszarze Natura 2000, co podyktowane jest potrzebą zapewnienia odpowiednich warunków bytowania zagrożonym gatunkom ptaków, których siedliska lęgowe są związane z trwałymi użytkami zielonymi, na większej niż dotychczas powierzchni.

Należy dodać, że rolnik może przystąpić do odpowiedniego wariantu Pakietu 4., o ile ekspertyza przyrodnicza wykaże, że na jego działce występuje siedlisko danego gatunku ptaka.

Ad 4 Uzupełnienie listy ras zachowawczych owiec i kóz

W ramach Pakietu 7. Zachowanie zasobów genetycznych zwierząt wspierana jest hodowla określonych w PROW ras zachowawczych zwierząt, dla których Instytut Zootechniki - Państwowy Instytut Badawczy prowadzi programy ochrony. Prowadzenie takich programów stanowi realizację Konwencji o różnorodności biologicznej (podpisaną w 1992 w Rio de Janeiro) i ma na celu zapobieżenie utracie potencjału genetycznego w obrębie poszczególnych gatunków zwierząt gospodarskich. Obecnie przygotowano nowe programy ochrony dla dwóch ras owiec (polska owca górska, białogłowa owca mięsna) i dwóch restytuowanych, reliktowych ras kóz (kazimierzowska i sandomierska), w związku z czym konieczne jest włączenie hodowli tych ras w zakres wsparcia w ramach Pakietu 7.

Ad 5. Dopuszczenie mulczowania międzyplonów w Pakiecie 1. Rolnictwo zrównoważone i Pakiecie 2. Ochrona gleb i wód

W odpowiedzi na postulaty organizacji rolniczych, po konsultacjach ze środowiskiem naukowym proponuje się uelastycznienie Pakietu 1. Rolnictwo zrównoważone i Pakietu 2. Ochrona gleb i wód, polegające na dopuszczeniu zabiegu mulczowania międzyplonów. Dotychczas zabronione były, w okresie jesienno- zimowym, wszelkie zabiegi agrotechniczne na polach obsianych międzyplonem. W ostatnich latach zmiany klimatu powodują wydłużenie okresu wegetacyjnego. W tych warunkach rośliny wysiane jako międzyplon osiągają jesienią dużą masę, co utrudnia uprawę rośliny następczej. Wykonane późną jesienią mulczowanie (ścięcie, rozdrobnienie i pozostawienie na polu masy roślinnej jako okrywy ochronnej, bez naruszania struktury gleby) zapewnia ochronę i wzbogacenie gleby. Dopuszczenie mulczowania międzyplonów nie zagraża więc realizacji celów środowiskowych Pakietu 1 i 2. Pozostawienie resztek międzyplonowych w formie mulczu ma uzasadnienie środowiskowe, gdyż ogranicza wymywanie biogenów, chroni glebę przed erozją i utratą wody, a jednocześnie nie prowadzi

do utrudnień w produkcji w rolniej w kolejnym roku – dlatego też praktyka taka powinna być dopuszczona.

Ad 6. Pakiet 8. Ekstensywne użytkowanie łąk i pastwisk

Zagrożeniem dla bioróżnorodności i krajobrazu obszarów wiejskich jest zarówno intensyfikacja, jak i zaprzestawanie użytkowania trwałych użytków zielonych. Projektowany Pakiet 8. stanowić będzie instrument wsparcia zrównoważonego gospodarowania na trwałych użytkach zielonych (TUZ) i pozwoli na pogodzenie celów ochrony przyrody z celami produkcyjnymi gospodarstw, które przystąpią do realizacji tego pakietu. Realizacja Pakietu 8. ograniczona będzie do terenów poza siecią Natura 2000; ma to na celu uniknięcie sytuacji udzielania wsparcia za realizację praktyk nie w pełni odpowiadających potrzebom ochrony bioróżnorodności obszarów najcenniejszych przyrodniczo znajdujących się na obszarach Natura 2000; dla tych obszarów są dostępne odpowiednie do specyfiki przyrodniczej warianty Pakietu 4.).

Ad 7. Pakiet 9. Retencjonowanie wody

Jednym z największych problemów środowiskowych w Polsce jest pogłębiający się w związku ze zmianami klimatu niedobór wody spowodowany zmniejszającym się poziomem i niekorzystnym rozkładem opadów w ciągu roku i niewystarczającą retencją glebową i krajobrazową. W związku z tym proponuje się uruchomienie wsparcia dla rolników, którzy wbrew własnym celom ekonomicznym, utrzymują wodę na swoich trwałych użytkach zielonych przyczyniając się do zmniejszenia jej szybkiego odpływu. Tego rodzaju usługi ekosystemowe wymagają promocji i wsparcia, któremu służyć ma proponowany Pakiet 9. Działania rolno-środowiskowo-klimatycznego. Proponuje się, aby wdrożenie tego pakietu o charakterze płatności opartej na rezultatach (result – based) oprzeć na danych uzyskiwanych ze zdjęć satelitarnych; płatności byłyby przyznawane rolnikom deklarującym gotowość udostępnienia swoich TUZ na cele związane z retencjonowaniem wody do działek położonych na terenach, gdzie w okresie wegetacyjnym w danym roku faktycznie wystąpiły zalania – podtopienia. Proponowany model wdrażania jest spójny z postulatem uproszczeń i stosowania rozwiązań opartych na cyfryzacji. Pakiet 9. może być wdrażany w roku 2022 i spełnić rolę pilotażu ewentualnego przyszłego ekoschematu. Proponuje się ograniczyć wdrażanie tego wsparcia do gruntów objętych zobowiązaniami w ramach wybranych wariantów pakietów przyrodniczych (tj. Pakietu 4. Cenne siedliska i zagrożone gatunki ptaków na obszarach Natura 2000 i Pakietu 5. Cenne siedliska poza obszarami Natura 2000) lub projektowanego obecnie Pakietu 8. Ekstensywne użytkowanie łąk i pastwisk. Jest to podyktowane potrzebą ukierunkowania tego rodzaju wsparcia na siedliska hydrogeniczne - szczególnie predestynowane do funkcji retencyjnej, których kondycja przyrodnicza jest uzależniona od obecności wody i tereny o ekstensywnym systemie produkcji, gdzie potrzeby produkcyjne są stosunkowo łatwe do pogodzenia z wykorzystaniem terenu na cele usług ekosystemowych.

5. Oczekiwany efekt wprowadzenia zmian:

Celem zwiększenia stawek płatności w ramach Działania rolno-środowiskowo-klimatycznego jest ich dostosowanie do aktualnych uwarunkowań ekonomicznych, co ma zapewnić odpowiedni poziom rekompensaty za realizowane zobowiązania rolno-środowiskowo-klimatyczne.

Proponowane zniesienie degresywności w Pakiecie 4. Cenne siedliska i zagrożone gatunki ptaków na obszarach Natura 2000 ma na celu silniejsze niż dotychczas ukierunkowanie wsparcia na szczególnie cenne przyrodnicze obszary Natura 2000.

Proponowana zmiana dotycząca rozszerzenia zakresu terytorialnego możliwości ochrony ptaków poza obszary OSO w ramach wariantów 4.8., 4.9., 4.10. i 4.11., tj. dot. ochrony siedlisk lęgowych ptaków, pakietu 4. Cenne siedliska i zagrożone gatunki ptaków na obszarach Natura 2000 (obecnie warianty te mogą być wdrażane jedynie na obszarach specjalnej ochrony ptaków) spowoduje zwiększenie powierzchni użytkowania gruntów (o ok. 4,2 tys. ha) w sposób sprzyjający bytowaniu zagrożonych gatunków ptaków, a tym samym zwiększy się efekt środowiskowy Działania rolno-środowiskowo-klimatycznego.

Natomiast wprowadzenie możliwości objęcia wsparciem dodatkowych ras owiec i kóz w ramach Pakietu 7. Zachowanie zasobów genetycznych zwierząt w rolnictwie ma istotne znaczenie dla zachowania różnorodności genetycznej zwierząt gospodarskich. Należy wskazać, że wsparcie to jest szczególnie istotne w hodowli małych przeżuwaczy, których utrzymywanie jest korzystne ze względów środowiskowych (zachowanie bioróżnorodności TUZ). Szacuje się, że wsparciem może być objęte ok. 1300 owiec oraz ok. 120 kóz.

Umożliwienia mulczowania międzyplonów w ramach Pakietu 1. Rolnictwo zrównoważone i Pakietu 2. Ochrona gleb i wód będzie stanowiło uproszczenie dla beneficjentów realizujących ww. pakiety poprzez możliwość dostosowania sposobu produkcji do warunków pogodowych, przy zapewnieniu realizacji celów środowiskowych.

Proponowana zmiana dotycząca uruchomienia od 2022 r. Pakietu 8. Ekstensywne użytkowanie łąk i pastwisk, umożliwi podejmowanie zobowiązań ukierunkowanych na zrównoważone (ekstensywne), użytkowanie trwałych użytków zielonych. Proponuje się aby projektowany pakiet był wdrażany na obszarach położonych poza obszarami Natura 2000. Względem tzw. pakietów przyrodniczych (tj. Pakiet 4. i 5.), ukierunkowanych na cenne siedliska i zagrożone gatunki ptaków, Pakiet 8. będzie łatwiejszy do realizacji i będzie stanowił dla rolników zachętę do prowadzenia zrównoważonej gospodarki na TUZ. W efekcie wprowadzenia tej zmiany oczekuje się zwiększenia powierzchni TUZ użytkowanych rolniczo w sposób sprzyjający zachowaniu ich bioróżnorodności, utrzymaniu łąkowo-pastwiskowych krajobrazów wiejskich, a także realizacji celów klimatycznych PROW 2014-2020.

Oczekuje się, że uruchomienie od 2022 r. Pakietu 9. Retencjonowanie wody będzie stanowiło zachętę dla rolników do podejmowania takich działań, których skutkiem będzie utrzymanie okresowego zalania lub podtopienia użytkowanych przez nich trwałych użytków zielonych, co w efekcie powinno

pozytywnie wpłynąć na kształtowanie warunków wodnych, ochronę zasobów węgla organicznego i ograniczanie emisji, a także na zachowania różnorodności biologicznej.

6. Wpływ zmian na wskaźniki:

Oszacowano, że zobowiązaniami w ramach Pakietu 8. Ekstensywne użytkowanie łąk i pastwisk zostanie objęta powierzchnia ok. 200 tys. ha, a zobowiązaniami w ramach Pakietu 9. Retencjonowanie wody powierzchnia ok. 360 tys. ha (uwaga: wielkość powierzchni objętej Pakietem 9. nie wpływa na wzrost łącznej powierzchni realizacji Działania ponieważ ten pakiet realizowany może być tylko na gruntach objętych innymi zobowiązaniami rolno-środowiskowo-klimatycznymi).

Szacuje się, że całkowita kwota pomocy udzielonej w ramach Pakietu 8. wyniesie ok. 168 mln zł (tj. ok. 38 mln Euro), a w ramach Pakietu 9. wyniesie ok. 94 mln zł (tj. ok. 21 mln Euro).

Wpływ na wskaźniki produktu:

- Całkowite wydatki publiczne (€) - wpływ na wskaźnik w wysokości planowanej alokacji środków;
- Obszar (ha) objęty działaniami rolno-środowiskowo-klimatycznymi (10.1) – wzrost wartości związany z przeprowadzeniem kolejnych naborów wniosków i niektórymi zmianami proponowanymi na okres przejściowy;
- Wydatki publiczne na zachowanie zasobów genetycznych (10.2) – wzrost wartości zgodnie z planowaną alokacją środków na ten zakres.

7. Wpływ na Umowę Partnerstwa:

Nie dotyczy

8. Powiązanie z Umową Partnerstwa:

Nie dotyczy